

Звісно, нестандартні гурткові заняття незвичайні по задуму, структурі, організації, методиці проведення, більше подобаються гуртківцям, ніж постійні за структурою і режимом роботи заняття. Тому практикувати такий вид діяльності потрібно кожному керівнику гуртків.

Особливість нестандартних гурткових занять полягає в такому структуруванні змісту і форми, яке викликало б інтерес в гуртківців, сприяло їх оптимальному розвитку і вихованню.

Успіх організації нестандартного гурткового заняття під час розв'язання проблемної ситуації на етапі засвоєння нових знань чи виконання завдань на етапі застосування набутих знань на практиці залежить від того, як засвоєні прийоми спілкування, розвинута техніка мовлення, мовленнєвий етикет, уміння володіти своїм організмом: міміка, жести, погляд, постава, манера триматися під час розмови, зустрічі і т.д. А саме такі якості допомагають будь-яке гурткове заняття зробити нетрадиційним □2□.

Найпоширеніші нестандартні форми гурткових занять: заняття фантазії і мислення; заняття-інтелектуальна розвага; заняття-екскурсія; заняття-гра; заняття-подорож; заняття-конкурс; заняття з груповою формою роботи; заняття-вікторина; заняття-семінар; заняття – «Круглий стіл»; заняття-КВД («Клуб веселих і дотепних»); заняття-конференція; заняття-дискусія; заняття-імпровізація □2; 5□.

Сьогодні заняття має посісти місце допоміжної форми навчального процесу, де керівник гуртків виконуватиме роль консультанта, методичного чи наукового керівника, контролера. Саме перехідною ланкою від авторитарного заняття до керованої керівником гуртків самоосвіти гуртківців, можливо, стане нестандартне гурткове заняття, що нині перебуває в центрі уваги.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Концепція позашкільної освіти та виховання // Інформ. зб. Міносвіти України. – 1997. – № 7. – 38 с.
2. Крюковська Л. М. Гурткова робота і розвиток пізнавальних інтересів школярів / Л. М. Крюковська // Радянська школа. – 1975. – № 7. – С. 22–26.
3. Пустовіт Г.П. Деякі аспекти методології позашкільної освіти / Г.П. Пустовіт // Шлях освіти. – 2000. – № 2. – С. 11–15.
4. Сущенко Т. І. Фактори позашкільного виховання / Т. І. Сущенко // Початкова школа. – 1996. – №2. – С. 43–45.
5. Тихенко Л. Можливості позашкільного соціуму: завдання, пошук, знахідки / Лариса Тихенко // Рідна школа. – 2006. – № 12. – С. 30–32.

Салівончик О.

Науковий керівник – проф. Терещук Г. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Соціально-економічні зміни на ринку праці, безробіття і конкуренція, своєчасний та обґрунтований вибір молоддю професії та навчального закладу набувають все більшого економічного і соціального значення для держави і, водночас, стають вирішальними факторами становлення та особистісного зростання молодих професіоналів, головними чинниками їх життєвого та професійного успіху. Правильний вибір професії значною мірою впливає на результати праці, соціальне положення і авторитет молодої людини в суспільстві, колективі. Від цього залежить рівень добробуту кожного члена суспільства, його ефективної чи навпаки – неповної самореалізації. Від можливостей у створенні умов для вільного самовизначення молодих громадян, насамперед в сфері професійної освіти, дедалі гострішою стає залежність місця держави в цивілізованому світі.

Сьогодні можна виділити цілий ряд специфічних проблем у професійному самовизначенні молоді. Їх специфічність пов'язана з нестабільною соціально-економічною ситуацією в країні, загостренням суперечностей у суспільній та індивідуальній свідомості. Особливості перехідного періоду, який переживає Україна, полягають в тому, що попередні моральні цінності і професійні орієнтації багато в чому перестали відповідати реальному життю, а нові ще не сформувалися. Крім цього, в сучасних соціально-економічних умовах змінилися вимоги до працівника, що виражається у таких факторах: тенденції до ліквідації тяжкої, некваліфікованої, фізичної праці; зростання творчих складових у трудовій діяльності;

зміна змісту та умов праці; поява великих можливостей для вільної зміни діяльності; підвищення рівня ефективності праці завдяки індивідуально-психологічним і моральним властивостям особистості, відповідальності, свідомій дисципліні; залежність людини від результатів своєї праці, загальної і професійної освіти, від установки на постійне професійне удосконалення. Все це призводить до розгубленості не тільки у багатьох випускників шкіл, їх батьків, але й педагогів. В цій ситуації актуально і гостро постає проблема конкретної допомоги молоді в професійному самовизначенні засобами професійної орієнтації, яка на даний час не використовує всіх наявних можливостей для своєї реалізації [2].

На жаль, останніми роками на ринку освітніх послуг склалася парадоксальна ситуація, коли потреби ринку праці в професіях кардинально дисонують із професійними намірами випускників шкіл, орієнтаціями батьків на отримання їхніми дітьми професій. Так, станом на 16 січня 2014 року кількість вакансій у базі даних Державної служби зайнятості України становила 63,9 тис., у тому числі для робітників – 29,7 тис., для службовців – 24,3 тис., та 9,9 тис. – для осіб, які не мають спеціальної підготовки. Найпопулярніші позиції, на які сьогодні є попит, – це професії висококваліфікованих робітників – слюсарів, токарів, електрогазозварників, водіїв, кухарів, продавців та інших представників робочих професій. Серед роботодавців мають попит фахівці з високим рівнем кваліфікації, топ-менеджери, а також економісти, лікарі, бухгалтери, юристи з відповідним досвідом роботи. Майже 750 тис. українців торік знайшли роботу завдяки Держслужбі зайнятості. На обліку в центрах зайнятості перебувають понад 500 тис. громадян [5].

Отже, в даний час особливої уваги потребує проблема зміщення акцентів у профорієнтаційній роботі від орієнтації на економічні і юридичні професії інтелектуального характеру, на професії робітничого рангу, зокрема, ті, що здобуваються в системі професійно-технічної освіти.

Метою статті є аналіз профорієнтаційної роботи та проблеми її удосконалення в системі професійно-технічного навчального закладу на прикладі Тернопільського центру професійно-технічної освіти №1 (ТЦПТО), який спеціалізується на підготовці фахівців сфери побутового обслуговування.

Фундаментальні основи профорієнтації висвітлені у працях відомих педагогів-дослідників: Вітківської О. І., Зулунової Г.В., Клімова Є.О, Тундалевої В.С., Уханової О.А., Чистякової С.Н.

Обираючи професію, людина намагається, щоб вона відповідала її фізичним та інтелектуальним можливостям, нахилам, інтересам. Однак, в наш час найбільш поширений формальний, безсистемний підхід, який являє собою природний, стихійний, професійний відбір, при якому не рідко допускаються помилки в самооцінці особистісних якостей [1]. Такий професійний відбір в ряду галузей праці є причиною аварій та травматизму. Дослідження причин аварій показали, що близько 60% з них відбулись в наслідок професійної непридатності працівників.

Виходячи з усього цього, можна визначити основні проблеми закладів професійно-технічної освіти у плані профорієнтації.

1. Слабка поінформованість молоді щодо професійного вибору, привабливими для неї є професії інтелектуальної праці, які вимагають вищої освіти: юрист, економіст, програміст, перекладач, лікар, інженер, вчитель. Певну популярність мають професії, за якими можна працювати в багатьох галузях господарства: бухгалтер, кухар, водій, електрогазозварник та інші. Така обмеженість професійного реєстру пояснюється тим, що різні ланки суспільного життя (радіо, телебачення, преса), заклади освіти, служби зайнятості ведуть недостатню роботу з професійної інформації.

2. Навіть після закінчення школи багато молоді професійно не визначились, що є наслідком недостатньої роботи з різних напрямків професійної орієнтації (починаючи з незадовільної роботи шкільних психологів), інформації, консультації, відбору.

3. Існує дисбаланс між професійними намірами молоді і попитом на ринку праці (практично вона не обирає класичних професій у промисловості, будівництві, сільському господарстві, сфері обслуговування та культури). Головними мотивами професійного самовизначення є висока заробітна плата, стабільність; мало цікавить випускників можливість розкриття і застосування своїх здібностей, результати роботи [6].

Зазначене вимагає застосування нових прогресивних, науково-обґрунтованих методів профорієнтаційної роботи в закладах освіти; відновлення посад профконсультантів, психологів, соціальних працівників, які можуть подавати допомогу в питанні професійного самовизначення; розгортання мережі державних агенцій, відділів профінформації та профорієнтації, де кожний може одержати потрібну інформацію про зміст певної професії, перспективи її здобуття та працевлаштування, пройти психологічне дослідження.

В даний час в багатьох містах при університетах, на великих підприємствах, організуються лабораторії або центри профорієнтації, одною із найважливіших функцій яких є здійснення профвідбору. Але здійснювати науково-обумовлений профвідбір можна в кожному навчальному закладі в тому числі, і в профтехучилищах. Для цього необхідно скласти методику заходів по профвідбору.

Для того, щоб виявити відповідність людини певній професії необхідно знати не тільки її здібності, але і вимоги професії до людини, ті позитивні або негативні наслідки, до яких може привести праця по вибраній спеціальності. Із цією метою складають професіограми і психограми [3].

Для прикладу, в ТЦПТО складені професіограми по всіх професіях, які є в закладі, а профорієнтаційна робота посідає одне з основних місць в роботі інженерно-педагогічного колективу та колективу учнів. Роками напрацьовані форми та методи роботи по виконанню державного замовлення з підготовки кваліфікованих робітників, постійно поповнюється новими ідеями та пропозиціями, що породжуються вимогами сьогодення.

На сьогоднішній день в ліцеї навчається 708 юнаків та дівчат на базі 9 та 11 класів. Для професійної підготовки учнів училище має сучасну матеріально-технічну базу: обладнані майстерні швейного, машинобудівного, електротехнічного, кулінарного профілів. Профорієнтаційна робота ведеться впродовж року згідно наказу директора та плану, затвердженого педагогічною радою [4].

За наказом директора на початку навчального року створено комісію з профорієнтаційної роботи; затверджено режим роботи приймальної комісії; затверджено професії та обсяг прийому абітурієнтів; призначено відповідальних за складання питань з тестування та співбесід на професійну придатність для абітурієнтів на базі повної та неповної загальної середньої освіти; затверджено план роботи по профорієнтаційній роботі зі школами міста; затверджено правила прийому учнів до ТЦПТО. В училищі є окреме приміщення для роботи приймальної комісії, яке обладнане стендами «На допомогу абітурієнту» з переліком професій та зразками заповнення та переліком необхідних документів для вступу на навчання, рекламною продукцією, альбомами та стендами за професіями. Тут розміщені також творчі роботи учнів, що відображають професійну спрямованість закладу. Згідно планів сумісної профорієнтаційної роботи на протязі року ведуться роботи в школах; створюються там профорієнтаційні куточки, проводяться класні години: «Професії, які ви можете отримати в ТЦПТО»; зустрічі з батьками учнів; вечори відпочинку; екскурсії в заклад з показом навчально-виробничої бази. Також, активними помічниками в проведенні профорієнтаційної роботи є учні ТЦПТО.

Щотижня на засіданнях ради профорієнтаційної роботи висвічуються результати поїздок, зустрічей, акцентується увага на позитивних та негативних моментах роботи, що дає змогу напрацьовувати досвід кращих. Велика увага приділяється використанню засобів масової інформації та рекламної продукції.

Щороку проводиться День відкритих дверей, на який запрошуються учні шкіл міста та району. Роботу з потенційними абітурієнтами ведуть закріплені за школами викладачі та майстри, які проводять екскурсію, з відвідуванням їдальні – солодкий стіл; виставку технічної творчості та святковий звітний концерт юних талантів. Підсумки профорієнтаційної роботи підводяться традиційно в кінці навчального року.

Для того, щоб визначити ефективність проведення профорієнтаційної роботи у ТЦПТО, був проведений експеримент у групі першого курсу по спеціальності «Кухар. Пекар. Офіціант.» В ньому приймали участь 20 учнів, яким було запропоновано заповнити таблицю «Мотивація трудової діяльності» (за методикою К. Замфіра) [6].

Методика застосовувалася для діагностики мотивації професійної діяльності. В основу покладено концепція про внутрішню і зовнішню мотивації. На підставі отриманих результатів визначається мотиваційний комплекс особистості.

Аналіз отриманих результатів показав, що учні даної групи в більшій мірі задоволені обраною професією. Вибираючи між найкращим, оптимальним і найгіршим типами співвідношень, більшість учнів вибрали оптимальний комплекс. Це свідчить про те, що учні, з даними мотиваційними комплексами, вступають в цю діяльність заради її самої, а не заради досягнення яких-небудь зовнішніх нагород. Така діяльність є самоціллю, а не засобом для досягнення якоїсь іншої мети. Тобто це ті учні, яких залучає, насамперед, інтерес до самого процесу навчання, вони схильні вибирати більш складні завдання, що позитивно відбивається на розвитку їхніх пізнавальних процесів. Учні, у яких мотиваційний комплекс характеризується перевагою зовнішньої мотивації, склали 10 учнів з них: 7 із зовнішньою позитивною мотивацією й 3 із зовнішньою негативною мотивацією.

Для учнів, з перевагою зовнішньої мотивації цінністю є не одержання професійних знань і вмінь, а кінцевий підсумок їхнього навчання, тобто одержання диплома. Ті, яких навчають, із зовнішньою мотивацією, як правило, не одержують задоволення від подолання труднощів при рішенні навчальних завдань. Тому вони вибирають більш прості завдання й виконують тільки те, що необхідно для одержання оцінки. Відсутність внутрішнього стимулу сприяє росту напруженості, зменшенню спонтанності, що погано діє на креативність того, кого навчають, у той час як наявність внутрішніх спонукань сприяє прояву безпосередності, оригінальності, росту креативності й творчості.

Характеризуючи групу в цілому, можна сказати, що переважним типом мотивації професійного навчання є внутрішня мотивація – 10 учнів (що становить половину групи). На другому місці із зовнішньою позитивною мотивацією – 7 учнів. Даний тип мотивації «гірше» внутрішнього типу мотивації тим, що при ньому учнів приваблює не сама діяльність, а те, як вона буде оцінена навколишніми (позитивна оцінка, заохочення, схвалення й т.д.). На третьому місці із зовнішньою негативною мотивацією – 3 учні. Навчання учнів з таким типом мотивації характеризується наступними ознаками: навчання заради навчання; навчання без задоволення від діяльності або без інтересу до навчального предмету; навчання через страх невдач; навчання через примус або під тиском.

Отже, проблема вибору професії є надзвичайно важливою і складною. Існує безліч суто технологічних питань вибору професії, які може розв'язати лише досвідчений фахівець – профконсультант. Абітурієнтів доцільно залучати до діагностики їх професійної придатності. Це дасть їм змогу не лише свідомо й правильно зорієнтуватися у виборі професії, а й отримати задоволення від власного професійного самовизначення. За таких умов профорієнтаційна робота стане значно результативнішою і оптимальною. Отже, необхідним є комплексний науково обґрунтований підхід до профорієнтаційної роботи, який дає можливість кожному учневі усвідомлено підійти до вибору професії.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вітківська О. І. Професійне самовизначення як життєва проблема особистості / О. І. Вітківська // Педагогіка та психологія. – 1998. – № 3.
2. Зулунова Г. В. Профорієнтаційна робота у школі // Г. В. Зулунова // Навчальна школа. – 2011. – № 5.
3. Клімов Є. О. Психологія професійного самовизначення // Є. О. Клімов // 2010 г.- 304с
4. Сайт Тернопільського центру професійно-технічної освіти №1 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ternopil-cpto.org.ua>
5. Сайт Державної служби зайнятості [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/>
6. Каспрік Н. М. Система профорієнтаційної роботи в закладах профтехосвіти / Н. М. Каспрік // Методичний посібник. – Хмельницький, 2006. – 58 с.

Бабій А.

Науковий керівник – проф. Федорейко В. С.

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛІ КОГЕНЕРАЦІЙНОЇ УСТАНОВКИ НА БАЗІ ТЕПЛОГЕНЕРАТОРА

На сьогоднішній день в Україні гостро стоїть питання економії енергетичних ресурсів. Тому сьогодні як ніколи актуальним є розробка схемних рішень теплостачальних установок, які б дозволили використовувати місцеві види палив, нетрадиційні та поновлювані джерела енергії.